

Nr 260.

Af herrar **Stärner** och **Byström**, om anslag till stipendier åt journalister m. m.

Kommitterade för Svenska journalistföreningen hafva till oss öfverlämnat följande framställning:

»Vid 1910 års riksdag väckte herr C. A. Lindhagen i Andra kammaren en motion, nr 203, som tilldrog sig en betydande uppmärksamhet. Den afsåg en utredning angående sättet att »höja pressens självständighet och bereda den bättre förutsättningar att leda folkets politiska uppfostran.» I motiveringen till sina yrkanden framhöll motionären pressens — »den tredje statsmakten — » stora betydelse. »Det finnes», sade han bland annat, »för närvarande knappast någon politisk makt, på hvilken så mycket som på tidningspressen beror, hur samhällsutvecklingen gestaltar sig. I stort sedt hämta samhällets medlemmar sin politiska uppfattning och sociala etik förnämligast ur den tidning de läsa. Det politiska upplysningsarbete, som sålunda hvilar hos tidningarna, är icke mindre viktigt än undervisningen i läroanstalter. På den senare nedlägges all möjlig omsorg. Det förra lämnas vind för våg.»

Andra kammarens tillfälliga utskott nr 5 kunde ej tillstyrka bifall till motionen, men framhåfde med kraft den utomordentliga betydelse pressen har i det nutida samhället. »Det sätt, hvarpå ett lands tidningspress fullgör sin uppgift, är utan tvifvel i mycket hög grad bestämmande å folkets uppfostran i etiskt och politiskt afseende», yttrade utskottet.

Detta är ett uttryck för hvarje upplyst medborgares åsikt om tidningspressens stora inflytande på hela vår tids kulturlif och detta snart sagdt på alla områden.

Vi äro alla medvetna om den betydelse, pressen har äfven på det politiska området, särskildt med afseende på det uppfostringsarbete, åt

Bihang till Riksd. prot. 1911. 1 Saml. 2 Afd. 2 Band. 100 Häft. (Nr 260—262). 1

hvilket väl alla partier utan undantag önska framgång. Efter rösträttsreformens genomförande gör sig behovet af en upplysningsduglig press mer gällande än någonsin tillförne. Men förutsättningen för att pressen på ett rätt sätt skall kunna fylla denna sin uppgift är, att en mångsidig sakkunskap och rika erfarenheter rörande förhållandena både inom och utom landet bli väl representerade å redaktionernas byråer.

Tidningsmannens kall är utomordentligt ansvarsfullt. Hvarje afdelning i en modern tidning ställer stora kraf på den, som har sig ålagdt att sköta densamma. Detta kan sägas såväl beträffande det rent tekniska arbetet som rörande öfriga sidor af den journalistiska verksamheten. Det är icke nog med en god skolunderbyggnad; det kräfvos bland annat af journalisten, att hans insikter äro parade med klart och upplyst omdöme, om han på ett tillfredsställande sätt skall kunna fullgöra sina uppdrag.

Erkännes nu, att pressen har en ansvarsfull samhällsuppgift att fylla, bör då icke staten också medverka till, att tidningsmannakåren rekryteras på bästa möjliga sätt af kompetenta personer? Med afseende på andra yrkesgrenar ha statsmakterna funnit det förenligt med klok hushållning att anslå medel till understöd åt deras utöfvares bildningssträfvanden, bland annat beviljas årligen stipendier för studieresor i in- och utlandet åt personer, som velat öka sitt vetande eller förkofra sin arbetsskicklighet. Den principen, att staten bör understödja och uppmuntra olika yrkesutöfvare, är sedan lång tid tillbaka erkänd inom alla partier. Sålunda erhålla vetenskapsmän, konstnärer, handverkare, jordbrukare, köpmän o. s. v. resestipendier af staten. Anslag därför beviljas årligen, liksom för olika tjänstemannakårer afsedda resestipendier kunna erhållas på ansökan därom. Dessutom anslås numera årligen 10,000 kronor, som utdelas till vissa författare, hvilka äfven i de flesta fall använda dessa anslag för utländska studieresor. Det är snart sagdt ingen annan kår än tidningsmännens, som står helt utanför möjligheten att erhålla statsbidrag för studieresor för utbildning i sitt yrke, och dock erkänna alla, att publicisten har en af de mest ansvarsfulla af alla samhällseliga uppgifter att fylla.

Annorlunda är förhållandet här och hvar i utlandet. Sålunda har den franske journalisten samma rätt och lika stora utsikter som t. ex. vetenskaps- och tjänstemän att söka och erhålla statsbidrag för utbildningsresor. I andra länder åter ha statsmakterna anslagit vissa belopp att utgå i form af resestipendier åt journalister. Den danska riksdagen har anslagit 2,000 kronor, som uppdelas i 4 stipendier, och finska landtdagen har beviljat 6,000 kr. för samma ändamål, ehuru tsaren nekat att sanktionera beslutet.

Vi ha den bestämda uppfattningen, att det är just stipendievägen, man först och främst bör slå in på, om man vill medverka till höjandet af journalistiken.

Detta spörsmål har också nyligen varit uppe inom Svenska journalistföreningen, hvars centralstyrelse uttalat sig för en sådan anordning äfven för vårt land. Man hade tänkt sig ett årligt anslag af 6,000 kronor, som skulle uppdelas i stipendier på dels 1,000 kronor och dels 500 kronor, så att 4 stipendier utginge med 1,000 kronor vardera och 4 med 500 kronor. De förstnämnda skulle afse att sätta stipendiaten i tillfälle att vistas för studier i utlandet under 2 månaders tid och de mindre för studier under en månads tid, då företrädesvis inom landet eller i grannländerna.

Villkoren för erhållande af stipendierna skulle vara vissa förutsättningar för inhämtande af upplysningar och förmågan att tillgodogöra sig det, som kan afvinnas de olika studieföremålen, och stipendiaten skulle förpliktas att efter återkomsten afgifva en kort skriftlig redogörelse för sina erfarenheter.

Resorna skulle afse dels yrkestekniska studier, dels studier rörande samhällsförhållanden på olika områden.

De sökandes kompetens har man ansett böra prövas af en nämnd sålunda sammansatt, att tre ledamöter i densamma tillsättas af Kungl. Maj:t, tre af Publicistklubben och tre af Svenska journalistföreningen. Efter inhämtande af denna nämnds förslag skulle Kungl. Maj:t utdela stipendierna till de från journalistisk synpunkt lämpligaste, utan hänsyn till de sökandes partiståndpunkt.»

Då denna framställning synes oss behjärtansvärd och väl motiverad, tillåta vi oss härmed hemställa,

att Riksdagen måtte för år 1912 anslå 6,000 kronor till stipendier åt journalister, företrädesvis medarbetare, som ha redaktionellt arbete i svensk tidning eller journalistisk byrå till hufvudsaklig sysselsättning samt anhålla, att Kungl. Maj:t måtte utfärda närmare bestämmelser rörande villkoren och sättet för stipendiernas utdelning.

Stockholm den 27 januari 1911.

Alfred Stjärner.

J. Byström.